

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı : 16868
Tarih : 16.10.2021

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 14/10/2021 11:09
Sayı: E-120.10-
0895630

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

1 Ocak 2021'den itibaren uygulamaya başlanan iyi hal tespitinde, 6 ayda bir idare ve gözlem kurulunca değerlendirmeye tabi tutulma uygulaması ile birlikte, cezaevlerindeki koşullu salıverme şartları oluşmuş hükümlülerin idare ve gözlem kurulunun keyfi raporlarına binaen iyi halli sayılmadığı, koşullu salıverme hakkından faydalandırılmadığı ve bu kişiler içinde ağır hasta tutsakların da bulunduğu iddialarının araştırılarak, yeni yasal düzenlemenin neden olduğu hak ihlallerinin giderilmesine dönük tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98 inci, İçtüzüğü'nün 104üncü ve 105inci maddeleri gereğince Meclis araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederiz. 04.10.2021

Meral DANIŞ BEŞTAŞ
HDP Grup Başkanvekili
Siiirt Milletvekili

Hakkı Saruhan OLUÇ
HDP Grup Başkanvekili
İstanbul Milletvekili

GEREKÇE

Cezaevlerinde son dönem sorun teşkil eden uygulamalardan birisi de kamuoyunda infaz yakma olarak tabir edilen ve hükümlüye verilen disiplin cezası yöntemleriyle infazlarını tamamlayanların cezaevinden çıkmalarını engelleyen hak ihlalidir. Bilhassa 2006 yılından itibaren yaygın bir şekilde uygulanan bu yöntem son yıllarda ciddi bir artış göstermiş olup, "umut hakkı" bağlamında da kişinin bir ömür cezaevinde kalmasına dönük bir infaz yöntemi olarak ortaya çıkmaktadır. Oysa infazın amacı bireyi toplumdan büsbütün ayırıştırmak değil, koşullu salıverme yöntemiyle yeniden toplumla bağlarını kurmaktır.

Hapishane kurallarına uymadığı için tutuklu ve hükümlülere verilebilecek disiplin cezaları; kınama, etkinlik yasağı, haberleşme yasağı, ziyaretçi yasağı ve hücre cezası şeklindedir. Bilhassa keyfi bir uygulamaya dönüşen disiplin cezalarının sonuçları oldukça ağırdır. Bu cezaları alan mahpuslar iyi hal şartını doldurmadıkça tahliye olamamaktadır. Disiplin cezasını üst üste alan mahpuslar için ise durum daha da kritik bir hal almakta ve TMK'nin 17inci maddesiyle bir araya geldiğinde bazı mahpuslar açısından ayrımcı bir uygulama söz konusu olmaktadır.

Mevcut durumda insanların özgürlük hakkını ihlal eden bu uygulama, 14 Nisan 2020'de kabul edilen 5275 sayılı kanunun, hükümlülerin iyi hal değerlendirmelerine yönelik yeni düzenlemeleri içeren hükümlerle başka bir boyuta evrilmiştir. 1 Ocak 2021'den itibaren uygulamaya başlanan düzenlemeye göre hükümlüler, iyi hal tespitinde 6 ayda bir idare ve gözlem kurulunca değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Her ne kadar Adalet Bakanlığı bu uygulamanın amacını; hükümlülerin, toplumla bütünleşmeye hazır olup olmadığı, tekrar suç işleme riski ile mağdura veya başkalarına zarar verme riskinin düşük olup olmadığı hususlarında idare ve gözlem kurulu tarafından iyi hâlin belirlenmesine esas olmak üzere, en geç 6 ayda bir değerlendirmeye tabi tutulması gerekliliği olarak ifade etmiştir. Bu düzenleme uyarınca hükümlüler, yine açık ceza infaz kurumuna ayrılmaya, denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasını infaz etmeye ve ceza infaz kurumlarından doğrudan koşullu salıverilmeye ilişkin son değerlendirme öncesinde idare ve gözlem kurulunca bir değerlendirmeye tabi olacaktır. Yapılan bu değerlendirme sonunda, ancak "iyi halli" olduğuna karar verilen hükümlüler açık ceza infaz kurumuna ve denetimli serbestliğe ayrılabilir ya da koşullu salıverilecektir.

Son düzenlemenin 89. Maddesinde yer alan "pişmanlık" kriteri muğlak bir durum yaratmakta; mahpusun, "haklarını iyi niyetle kullanıp kullanmadığı", "işlediği suçtan dolayı duyduğu pişmanlık", "toplumla bütünleşmeye hazır olup olmama" vb. subjektif hükümler ağır hak ihlallerine yol açmaktadır. Örneğin okuduğu kitap sayısının azlığı-çokluğu yahut fazla su kullanımı gibi hadiseler mahpusların koşullu salıverilme haklarına engel olmaktadır.

Bu keyfî uygulamalara zemin hazırlayan düzenleme, mahpuslar açısından hürriyeti tahdit suçu niteliğindedir. Düzenlemenin uygulamada ağır hasta mahpuslar açısından yaşam hakkı ihlaline dönüştüğü izahtan varestedir. Gerek basına düşen haberler, gerekse ilgili STK'ların açıkladıkları raporlar ve tarafımıza yapılan başvurular bu durumun vahametini ortaya çıkarmaktadır. Örneğin Tekirdağ 2 Nolu F Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutulan iki böbreği iflas eden ve kafatasında gaz fişeginin isabet etmesi sonucu hasar oluşan Ramazan Durmaz'ın tahliyesi, hakkındaki olumsuz rapor nedeniyle gerçekleşmemiştir. Yine İzmir Şakran 2 Nolu T Tipi Cezaevinde mide kanseri nedeniyle kemoterapi alan 68 yaşındaki Ahmet Çakal'ın, Adli Tıp 3. İhtisas Kurulunca hakkında verilen olumlu görüşe rağmen cezaevi yönetimince "yaptırımlara uymadığı" gerekçesi ile infazına ara verilmesi talebi reddedilmiştir. 30 yıldır cezaevinde olan Hamdin Demirkıran, 23 Eylül tarihinde tahliye olmayı beklerken, bir disiplin cezası gerekçesiyle tahliyesi engellenmiştir. Bu örnekler, uygulamanın ağır bir hak ihlaline dönüştüğünün izahıdır.

Parlamentonun, cezaevlerinin tamamına yayılan ve hükümlüler açısından önemli bir ihlal teşkil eden yeni infaz rejimine dair çalışmalar yürütmesi ve yaşanan hak kayıplarını engelleyici düzenlemeler yapılmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirmesi elzemdir.